

*„A te szeretetedben sok örömünk és vigasztalásunk volt,
mert a szentek szíve felüdült általad, testvérem.”*
(Filem 7)

II. A FILEMONHOZ ÍRT LEVÉL MAGYARÁZATA

BEVEZETÉS

1. A levél kéziratai

Az Újszövetség valamennyi iratára érvényes, hogy *autographonok*, eredeti kéziratok nem maradtak ránk. Nemcsak Krisztus követőinek az üldöztetése kezdődött el már az I. század második felében, hanem azoknak az iratoknak a megsemmisítése is megtörtént, amelyek messiási munkájáról tettek bizonyosságot. A Krisztusról szóló bizonyágtétel elsősorban szóban terjed. Az apostoli levelek legrégebbi írásbeli formái általában a III–IV. századból maradtak fenn, legalábbis a tudomány mai állása szerint.

Papirusz kéziratok:

P 61 kb. a 700-as évekből, New York, Filemon 4–7 versek

P 87 a III. századból, Köln, Filemon 13–15. 24–25 versek

Pergamen majuszkuláris kéziratok:

Codex Sinaiticus, jele Ⲛ, sorszáma 01, London, a IV. századból

Codex Alexandrinus, jele A, sorszáma 02, London, a IV. századból

Codex Vaticanus, jele B, sorszáma 03, Róma, a IV. századból

Codex Ephraemi rescriptus, jele C, sorszáma 04, Párizs, az V. századból

Codex Athasi, jele ψ, sorszáma 044, Athén, a VIII–IX. századból

Minuszkuláris kéziratok az egész levelet tartalmazzák:

A 33-as szám alatt Párizsban a IX. századból,

az 1739-es a X. századból Athénban,

az 1881-es a XIV. századból a Sínai-hegyi Szent Katalin-kolostorból.

A kéziratok áttekintése jelzi, hogy Pál apostolnak ez a legkisebb levele is, ahogyan a nagyobb levelei, már a III. századtól kezdve írásban is elérhető. A IV. századtól pedig ott van az újszövetségi iratokat tartalmazó kódexekben. Fontos számunkra Filemon levele, mert azt jelzi, hogy Pál apostol nemcsak a gyülekezeteknek az építését szolgálta, hanem az egyéneknek, a bajban lévő embereknek is segítséget nyújtott, még a legkényesebb dolog megoldásában is megkereste a jó megoldást. Egy szökött rabszolga bizalommal fordulhatott hozzá, Krisztus követőjévé lett, és az apostol segítségére van abban, hogy megtalálja a helyét, a munkáját az életben.

2. A levél írója

A levél írója: *Pál* apostol. Munkatársai közül *Timóteust* nevezi még meg. Az apostol helyzetéről azt a tájékoztatást közli, hogy *fogságban van*. Jézus Krisztusba vetett hitéért, az evangélium hirdetése miatt viseli a börtönt. Az a reménysége azonban, hogy *Filemon* és a többiek imádsága meghallgatása következtében hamarosan kiszabadul a fogságából (22. vers). Kérdéses, hogy az apostol melyik fogságáról van itt szó. Erről a levél ugyanis nem mond semmit. Az írásmagyarázók közül vannak, akik *Rómára* gondolnak¹, mások *Cézareát* tartják Pál fogsága helyének. Mind a két város Kolossétól meglehetősen távol van. Nehéz elképzelni, hogy egy szökött rabszolga egy ilyen hosszú utat zavartalanul, háborítatlanul megtehetett. Ezenkívül ha az apostol Rómában fogoly vagy Cézareában, elképzelhetetlen, hogy rövid időn belül Kolosséba el tud látogatni, amit kilátásba helyez. Így reálisnak az látszik, hogy *Efézus* az apostol fogságának a helye a levél írásakor.

3. A levél címzettje

A levél címzettje *Filemon*, *Appia* és *Archippus*, valamint a házukhoz tartozó gyülekezet. Filemont szeretett munkatársuknak nevezi, Appiát testvérüknek, Archippuszt barátjuknak. A gyülekezet az, amelyik a házukban szokott együtt lenni. Filemon – akinek a házából *Onézimusz*, a rabszolga megszökött – *Kolosséban* lakott, a város jómódú polgára. Vele Pál *Efézusban* találkozhatott, ahol hosszú éveken át végezte missziói munkáját. Filemon az apostol ige hirdetése nyomán lett Krisztus követője (Ef 4,20kk). A házát a Kolosséban lévő keresztyéneknek felajánlotta összegyülekezésük helyéül. Isten tisztelete, az Úrral és az egymással való szeretet megélésének helye volt Filemon háza. Filemon mellett Pál apostol fontosnak tartja, hogy mindazok, akik Krisztus követői Kolosséban, személyesen is legyenek megszólítva. Amit ír, az különbözőképpen ugyan, de mindenkinek szól.

---

1 LIGHTFOOT: St Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon, London 1879; Vincent, M. R.: The Epistles to the Philippians and to Philemon. Edinburgh, ICC, 1897 = The International Critical Commentary of the Holy Scriptures of the Old and New Testament, 1955

4. A levél írásának indítéka

Pál apostol Filemonnak azért ír, mert egy rabszolgája, *Onézimosz* érdekében akar járni, aki megszökött tőle. Arról nincs szó, hogy mi volt Onézimosz megszökésének az oka. Lehet egyszerűen az, hogy szabadságra vágyott. Többféle módját is keresték a rabszolgák szabadságuk biztosításának. A különböző kísérletek azonban nem voltak veszélytelenek. Az életével játszott az, aki az urától megszökött. Onézimosz talán már hallott Pál apostolról és veszélyes helyzetében, tanácsstalanságában hozzá fordult segítségért. Onézimosz számára az apostollal való találkozás sokkal többet jelentett, mint amire ő emberi módon számított. Az apostol elvezette őt Krisztus által a bűntől, a megromlott emberi természetétől a Sátán hatalma alól való szabadságra. A fogoly Pál fogságában is Krisztus hűséges követe maradt, és Onézimosz számára a vele való találkozás a hitre jutás alkalmává lett (10. vers). Onézimoszt azonban nem tartja az apostol maga mellett, hanem visszaküldi Filemonhoz. Arra kéri őt, hogy szeretett testvérként fogadja vissza (16. vers), úgy ahogyan az apostolt fogadná (17. vers). Pál apostol példát mutat arra, hogy a hitre jutott, rendezetlen körülmények közé kerülő ember helyzetének rendeződéséért lehet, sőt kell lépéseket tenni Krisztus követőinek. Az Úr pártfogása pártfogás gyakorlására indítja követőit.

5. A levél szerkezete

1.) A levél bevezetése 1–3. versek, 2.) hálaadás Filemon hitéért és szeretetéért 4–7. versek, 3.) a levél témája 8–20. versek, 4.) a bizalom és reménység hangja 21–22. versek, 5.) köszöntés, áldás 23–25. versek.

6. A levél keletkezési helye és ideje

Mivel Pál apostol fogsága logikus érvek alapján Efészushoz kötődik, így a levél keletkezési helye ez a város, tehát *Efészus*. A levél keletkezési ideje azokra az évekre tehető tehát, amikor az apostol mintegy három évig ebben a városban munkálkodott. A levél keletkezési ideje az *ötvenes évek közepe*.

